

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

KEN nr 9396 af 31/03/2011 (Historisk)

Krav om at imødegå ergonomiske belastninger ved plejearbejde og brug af lift og krav om brug af arbejdsmiljørådgiver

Ministerium: Beskæftigelsesministeriet

Journalnummer: Beskæftigelsesmin.,
Arbejdsmiljøklagenævnet, j.nr. 5900256-10 og 5900257-10

Krav om at imødegå ergonomiske belastninger ved plejearbejde og brug af lift og krav om brug af arbejdsmiljørådgiver

Resumé

Arbejdstilsynet observerede på en institution plejearbejde hos en beboer, som vejer cirka 80 kg, og som til tider stritter imod og er udadreagerende, når de ansatte yder hjælp ved pleje ved seng og kørestol morgen, middag og aften.

To ansatte udfører arbejdet. Sengen står placeret i rummet langs den ene væg. Den ene ansatte starter med at trække sengen med beboeren ud fra væggen i fodenden, så der dannes en kile mellem væg og seng, hvor den ansatte placerer sig, mens der arbejdes.

Arbejdet med at trække sengen ud foregår ved, at den ansatte trækker i sengens fodende med den ene hånd, mens den ansatte står skævt for sengen. Arbejdet foregår med vrid i ryggen, og den ansatte skal bruge kraft for at trække sengen med beboeren ud fra væggen. Den ansatte, som efterfølgende arbejder stående i kilen ind mod væggen, arbejder til tider i skæve arbejdsstillinger henover sengen.

Efter at beboeren har fået hjælp liggende i sengen, trækker den ene ansatte sengen længere ud fra væggen, så sengen nu står vinkelret på væggen. Dette for at skabe plads til en mobil gulvlift, idet beboeren skal forflyttes fra sengen til sin kørestol.

Liften placeres langs sengen, og beboerens kørestol placeres bag liften, og liften manøvreres 180 grader mellem seng og kørestol af den ene ansatte.

Arbejdet med at manøvrere liften rundt foregår for den ansatte med vrid i ryggen, og man kan se, at der skal anvendes kræfter for at vende liften rundt.

Arbejdstilsynet gav kommunen påbud om at imødegå risiko for ergonomiske belastninger ved brug af tekniske hjælpemidler og påbud om brug af arbejdsmiljørådgiver.

Et enigt Arbejdsmiljøklagenævn fastholdt Arbejdstilsynets påbud, idet nævnet ikke fandt arbejdet planlagt, tilrettelagt og udført sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Arbejdsmiljøklagenævnet fandt, at arbejdet indebar risiko for skader på de ansatte, der skulle manøvrere beboeren rundt i sengen og i gulvliften.

Arbejdsmiljøklagenævnet lagde vægt på, at beboeren både i sengen og i gulvliften trækkes eller skubbes rundt ved brug af kraft og vrid i kroppen, og at den personlige pleje udføres stående i en kile mellem væg og seng.

Et enigt Arbejdsmiljøklagenævn fastholdt også påbuddet om brug af arbejdsmiljørådgiver, fordi gulvliften ikke var et egnet teknisk hjælpemiddel ved dette arbejde.

[Adressat udeladt]

Arbejdsmiljøklagenævnet har på møde den 29. marts 2011 behandlet klagen over Arbejdstilsynets afgørelse af 12. maj 2010. [Navn udeladt] Kommune klager over, at kommunen i [navn udeladt] skal imødegå risiko for ergonomiske belastninger ved manøvrering af tekniske hjælpemidler, bruge en autoriseret arbejdsmiljørådgiver til at efterkomme påbuddet.

Nævnet traf følgende

A F G Ø R E L S E

Arbejdsmiljøklagenævnet fastholder Arbejdstilsynets påbud om, at [navn udeladt] Kommune i [navn udeladt] skal imødegå risiko for ergonomiske belastninger ved manøvrering af tekniske hjælpemidler samt bruge en autoriseret arbejdsmiljørådgiver til at efterkomme påbuddet.

Det betyder, at [navn udeladt] Kommune skal efterkomme nævnets afgørelse senest den 29. august 2011 og skal sende en tilbagemelding herom til Arbejdstilsynet senest den 5. september 2011.

[Navn udeladt] Kommune skal senest den 16. maj 2011 sende besked til Arbejdstilsynet om, hvilken autoriseret arbejdsmiljørådgiver, der er indgået aftale med.

B E G R U N D E L S E

Risiko for ergonomiske belastninger

Arbejdet er ikke planlagt, tilrettelagt og udført sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, fordi det indebærer risiko for skader på de ansatte, der manøvrerer beboeren rundt i sengen og i gulvliften.

Dertil kommer, at arbejdet også medfører uhensigtsmæssige arbejdsstillinger, når de ansatte skal udføre personlig pleje på beboeren, og at den ansatte, der står op ad væggen, kan have besvær med at trække sig uden for beboerens rækkevidde, hvis beboeren reagerer uhensigtsmæssigt.

Arbejdsmiljøklagenævnet lægger vægt på, at beboeren, der vejer cirka 80 kg, både i sengen og i gulvliften trækkes eller skubbes rundt ved brug af kraft samtidig med, at den ansatte må vride kroppen.

Nævnet lægger også vægt på, at der udføres personlig pleje på beboeren, mens sengen er trukket delvis ud fra væggen, så den ansatte udfører arbejdet stående i den kile, der opstår mellem væggen og sengen.

Det er oplyst, at sengen flyttes hver dag i forbindelse med personlig pleje og de tre gange dagligt, hvor beboeren skal fra sengen til kørestol og omvendt. Som arbejdet blev udført på tidspunktet for Arbejdstilsynets tilsynsbesøg, blev gulvliften med beboeren drejet en halv omgang rundt.

Det er ikke oplyst, om det er de samme ansatte, der dagligt udsættes for disse belastninger, men uanset det, kan arbejdet på den beskrevne måde medføre akutte skader hos de ansatte, der udfører arbejdet.

Arbejdsmiljøklagenævnet har bemærket, at Arbejdstilsynet i afgørelsen af 12. maj 2010 har henvist til lovens hovedregel om arbejdsstedets indretning (lovens § 42, stk. 1). Hverken reglerne om arbejdets udførelse eller om manuel håndtering er udstedt som følge af den regel, men som følge af blandt andet lovens hovedregel om arbejdets udførelse (§ 38, stk. 1). Nævnet vurderer imidlertid, at det ikke giver anledning til, at afgørelsen er ugyldig, fordi Arbejdstilsynet har henvist til de relevante regler. I den forbindelse har det ikke været afgørende for sagen, at der er henvist til en forkert bestemmelse i loven.

Autoriseret arbejdsmiljørådgiver

Efter reglerne skal arbejdsgiveren efterkomme påbud om brug af autoriseret arbejdsmiljørådgiver, når Arbejdstilsynet har truffet afgørelse om en overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen.

Overtrædelsen skal dreje sig om et komplekst og alvorligt arbejdsmiljøproblem, der indebærer risiko for sikkerhed og sundhed. Det vil sige, at arbejdsmiljøproblemet skal være som angivet i kapitel 3, i bekendtgørelsen om brug af autoriseret arbejdsmiljørådgiver.

Overtrædelsen skal være konstateret fx ved et enkeltstående tilsyn med arbejde tilknyttet én produktionsenhed. I dette tilfælde er overtrædelsen konstateret ved tilsynet den 18. marts 2010 i [navn udeladt], som er en produktionsenhed.

Manuelle løft og forflytning af personer, hvor dette ikke systematisk eller rutinemæssigt foregår ved hjælp af egnede tekniske hjælpemidler, er et komplekst og alvorligt arbejdsmiljøproblem.

Arbejdsmiljøklagenævnet lægger vægt på den måde, som gulvliften bliver manøvreret. Gulvliften bliver drejet en halv omgang med beboerens vægt. Det kræver anvendelse af kraft og medfører vrid i krop-

pen. Gulvliften må derfor anses for ikke at være et egnet teknisk hjælpemiddel, sådan som den blev anvendt, da Arbejdstilsynet var på tilsynsbesøg.

Efter reglerne får arbejdsgiveren ikke påbud om brug af autoriseret arbejdsmiljørådgiver, hvis arbejdsgiveren inden for det seneste år har løst et identisk arbejdsmiljøproblem på samme arbejdssted, og løsningen umiddelbart kan overføres.

Arbejdsmiljøklagenævnet vurderer, at denne betingelse ikke er opfyldt, fordi der først efterfølgende er foreslået løsninger af forskellig art. Fx har kommunens fysioterapeuter foreslået at låse gulvliftens ene side, så den kan dreje om sin egen akse, og det er foreslået, at der i stedet bliver anvendt en loftlift. Det er også oplyst, at [navn udeladt] boliger står for at skulle ombygges.

Nævnet lægger vægt på, at ingen af disse løsninger kunne overføres umiddelbart ved Arbejdstilsynets tilsyn.

R E G L E R

Arbejdsmiljøklagenævnet har ved afgørelsen benyttet følgende regler:

Om planlægning, tilrettelæggelse og udførelse af arbejdet:

- 38, stk. 1 og § 39, stk. 1, nr. 1, i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 268 af 18. marts 2005 med de ændringer, der følger af lov nr. 175 af 27. februar 2007 og lov nr. 1395 af 27. december 2008
- 4 og § 7, stk. 1, samt bilag 1, i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse.

Om manuel håndtering:

- 38, stk. 1 og § 39, stk. 1, nr. 1, i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 268 af 18. marts 2005 med de ændringer, der følger af lov nr. 175 af 27. februar 2007 og lov nr. 1395 af 27. december 2008
- 6 og § 7, i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1164 af 16. december 1992 om manuel håndtering.

Om Arbejdstilsynets ret til at give påbud:

- 77, stk. 1, i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 268 af 18. marts 2005 med de ændringer, der følger af lov nr. 175 af 27. februar 2007 og lov nr. 1395 af 27. december 2008.

Om autoriseret arbejdsmiljørådgiver:

- 77 a, i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 268 af 18. marts 2005 med de ændringer, der følger af lov nr. 175 af 27. februar 2007 og lov nr. 1395 af 27. december 2008
- 6, § 11 og § 43, stk. 1, i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 259 af 20. marts 2007 om brug af autoriserede arbejdsmiljørådgivere.

Reglerne kan læses på de følgende sider.

O P L Y S N I N G E R

Sagen er afgjort på grundlag af de dokumenter, som klagenævnet har modtaget fra Arbejdstilsynet samt kommunens brev om renovering af boliger og Arbejdstilsynets udtalelse af 30. november 2010.

Afgørelsen er truffet af et enigt Arbejdsmiljøklagenævn.

På klagenævnets vegne

[navn udeladt]

Kopi til

Arbejdstilsynet,

[Adressat udeladt]

[Adressat udeladt]

Regler

Lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 268 af 18. marts 2005 med de ændringer, der følger af lov nr. 175 af 27. februar 2007 og lov nr. 1395 af 27. december 2008

...

Kapitel 5

Arbejdets udførelse

§ 38. Arbejdet skal planlægges, tilrettelægges og udføres således, at det sikkerheds- og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarligt.

Stk. 2. Anerkendte normer eller standarder, som har sikkerheds- eller sundhedsmæssig betydning, skal følges.

§ 39. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om, hvilke krav der skal være opfyldt, for at arbejdet kan anses for fuldt forsvarligt planlagt, tilrettelagt og udført, herunder om

- 1) sikkerheds- og sundhedsmæssige foranstaltninger vedrørende arbejder, arbejdsprocesser og -metoder, f.eks. for at undgå sammenstyrtning, nedstyrtning, sammenskridning, rystelser, stråling, støj eller eksplosions-, brand- eller sundhedsfare ved luftarter, dampe, støv og røg, hede, kulde eller lugt, sygdomssmitte eller forkerte arbejdsstillinger, bevægelser eller belastninger,
- 2) forbud mod særligt farlige arbejder, arbejdsprocesser og -metoder,
- 3) opslag eller egnet markering.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren kan endvidere fastsætte regler om særligt arbejdstøj og personlige værnemidler, herunder om hvem der skal afholde udgifterne hertil.

...

Kapitel 13

Arbejdstilsynet

...

§ 77. Arbejdstilsynet kan træffe afgørelse om forhold, der strider mod loven eller mod regler eller afgørelser i medfør af loven, og kan herunder påbyde, at forholdene bringes i orden straks eller inden en frist.

Stk. 2. ...

§ 77 a. Arbejdstilsynet kan påbyde, at modtageren af påbud eller andre afgørelser om overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen skal indhente bistand fra en autoriseret arbejdsmiljørådgiver, bl.a. med henblik på, at det forebyggende arbejdsmiljøarbejde i virksomheden styrkes.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere regler om rådgivningspåbuddets indhold, omfang og varighed og de nærmere vilkår herfor.

...

Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse

I medfør af § 12, § 15 a, stk. 4, § 17, stk. 3, § 20, stk. 2, § 22 a, § 39, stk. 1, § 40, § 41, stk. 1, § 57, § 63, § 73 og § 84, i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 784 af 11. oktober 1999, som ændret ved lov nr. 331 af 16. maj 2001, og lov nr. 425 af 9. juni 2004, fastsættes:

...

Kapitel 2

Planlægning og tilrettelæggelse af arbejdet

§ 4. Arbejdet skal i alle led planlægges og tilrettelægges således, at det kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Planlægningen og tilrettelæggelsen af arbejdet skal ske under hensyntagen til de forebyggelsesprincipper, der er angivet i bilag 1. Det skal iagttages, at der ikke foreskrives

eller forudsættes anvendt konstruktioner, planudformninger, detaljløsninger og arbejdsmetoder, der kan være farlige for eller i øvrigt forringe sikkerhed eller sundhed ved arbejdets udførelse. Endvidere skal det sikres, at de samlede påvirkninger i arbejdsmiljøet på kort eller lang sigt ikke forringer de ansattes sikkerhed eller sundhed.

...

Kapitel 3

Arbejdets udførelse

Almene krav

§ 7. Arbejdet skal i alle led udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt ud fra både en enkeltvis og samlet vurdering af de fysiske, ergonomiske og psykosociale forhold i arbejdsmiljøet, som på kort eller lang sigt kan have indvirkning på den fysiske eller psykiske sundhed.

Stk. 2. ...

Bilag 1

Generelle forebyggelsesprincipper

(Jf. artikel 6, stk. 2 i Rådets direktiv 89/391/EØF om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet).

- 1) Forhindring af risici.
- 2) Evaluering af risici, som ikke kan forhindres.
- 3) Bekæmpelse af risici ved kilden.
- 4) Tilpasning af arbejdet til mennesket, navnlig for så vidt angår udformningen af arbejdspladsen samt valg af arbejdsudstyr og arbejds- og produktionsmetoder, i særdeleshed med henblik på at begrænse monotont arbejde og arbejde i en bestemt rytme og at mindske virkningerne af sådant arbejde på helbredet.
- 5) Hensyntagen til den tekniske udvikling.
- 6) Udskiftning af det, der er farligt med noget, der er ufarligt eller mindre farligt.
- 7) Planlægning af forebyggelsen for at gøre den til en sammenhængende helhed, inden for hvilken forebyggelsen omfatter teknik, tilrettelæggelse af arbejdet, arbejdsforhold, sociale relationer og påvirkninger fra faktorer i arbejdsmiljøet.
- 8) Vedtagelse af foranstaltninger til kollektiv beskyttelse frem for foranstaltninger til individuel beskyttelse.
- 9) Hensigtsmæssig instruktion af arbejdstagerne.

Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1164 af 16. december 1992 om manuel håndtering

I medfør af § 17, stk. 3, § 35, § 39, stk. 1 og 2, § 57 og § 84 i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 646 af 18. december 1985 som ændret ved lov nr. 220 af 22. april 1987, lov nr. 380 af 13. juni 1990, lov nr. 373 af 20. maj 1991 og lov nr. 474 af 24. juni 1992, samt efter bemyndigelse i henhold til lovens § 73, fastsættes:

...

Kapitel 2

Arbejdets udførelse

...

§ 6. Egnede tekniske hjælpemidler skal bruges, når det er muligt og hensigtsmæssigt, og altid når den manuelle transport indebærer fare for sikkerhed eller sundhed.

§ 7. Stedet, hvor manuel håndtering udføres, skal være fuldt forsvarligt indrettet.

Stk. 2. Transportveje skal så vidt muligt være ryddet for generende genstande og må ikke medføre risiko for at glide, falde m.v. De skal være velbelyste. Transportveje skal have tilstrækkelig bredde og højde til, at håndteringen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt i fuldt oprejst stilling.

...

Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 259 af 20. marts 2007 om brug af autoriserede arbejdsmiljørådgivere

...

Kapitel 2

Påbud om brug af autoriserede arbejdsmiljørådgivere

...

§ 6. Arbejdsgiveren skal efterkomme påbud om brug af autoriseret arbejdsmiljørådgiver, når Arbejdstilsynet afgiver en eller flere afgørelser om overtrædelser af arbejdsmiljølovgivningen om et eller flere komplekse og alvorlige arbejdsmiljøproblemer, der indebærer risiko for sikkerhed og sundhed og som angivet i kapitel 3, når overtrædelserne er

- 1) konstateret ved et enkeltstående tilsyn eller ved et tilsynsforløb bestående af screening og et deraf efterfølgende tilsyn, og
- 2) konstateret ved tilsyn med arbejde tilknyttet én produktionsenhed.

Stk. 2. Der afgives ikke påbud efter stk. 1, hvis arbejdsgiveren inden for det seneste år har løst et identisk arbejdsmiljøproblem på samme arbejdssted, og løsningen umiddelbart kan overføres.

...

Kapitel 3

Komplekse og alvorlige overtrædelser af arbejdsmiljølovgivningen

Det ergonomiske område

...

§ 11. Manuelle løft og forflytning af personer, hvor dette ikke systematisk eller rutinemæssigt foregår ved hjælp af egnede tekniske hjælpemidler.

...

Kapitel 4

Rådgivningspligt

...

§ 43. Modtageren af påbud om rådgivning skal give en tilbagemelding til Arbejdstilsynet om indgåelse af en aftale om rådgivning senest 6 uger efter, at påbuddet om rådgivning er modtaget.

Stk. 2. Tilbagemeldingen påtegnes af sikkerhedsorganisationen eller, i virksomheder, der ikke har pligt til at etablere sikkerhedsorganisation, af en repræsentant for de ansatte.

Stk. 3. Modtageren af påbud om rådgivning skal sørge for, at tilbagemeldingen påtegnes af den autoriserede arbejdsmiljørådgiver, som herved bekræfter, at der er indgået en aftale i henhold til § 43.

Stk. 4. ...